

Az utcán.

Rikító piros, aranyos és zöld a plakátoszlopokon és csillogó ablakokon keresztül ékes kávéházakba látni. Ott bent brokattapéták papirból, mahagóni burkolás fenyőfából, bőr vászonból, márvány gipszből és arany rézből és a drága anyagok káprázatában a polgári fantázia minden részeg gyönyörűsége. Tomboló pompa. A fékjétvesztett képzelem elindult egy körüti lakás nyirkos odvából és királyi paloták és grófi kastélyok álmát hinti kopár falakra. Ahogy Karpelesz ur a luxust képzele: a pénz és a gazdagság rikoltó jeleit szimulálja minden ülőbutor és ha a kasszára nézel, vélnéd Átreüzsz kincsesháza tárul fel előtted és ha leülsz egy székbe, a hátadat karcolja a drótszeg, amely Nabukodonozor paizsát szegzi pléhből a tébolyodott ülőbutor támlájához. Azték emlékek, Japán, ahogy Kotányinál látható és az uraknak fentartott helyiség bejáratánál egyiptomi pilonok. Ami a józan ész szerint fából kellene, az üvegből van és a billárdasztalok ordítva hengegnek, hogy őket drágakövekkel verte ki a sors és kandallók márványruháikat úgy hordják, mint a csillogó dáma hordja hermelinként korán elhunyt macskák földi maradványait. Eszeveszett, előre megfontolt, kétségbeesett gazdagság bent és kívülről Atlaszok görnyednek a háromszobás polgári lakás

erkélye alatt és az egyszoba konyha külső jeleként a palazzo Pitti rusztikáját szemléli káprázó szemed. Majd modern látomások gyötörnek: üzleti portálok rádiumból, mintha az ezeregyedik kincses bazárjait jelölnék és házak majolikába öltözött rémitik, mint kifordított furdőszobák a művelt idegent.

Itt borzasztó gazdagság lehet, mondja a művelt vendég, ha látja utcáink harsány cifraságát és ezt összeveti a lakás, az étel és a ruházódás lukullusi áraival. Itt leköpi a newyorki ötödik avenü-t és Pierpont Morgan itt legfeljebb megtürt snob lehet a gazdagok városában. De vakard meg ezt a pompát, oh művelt idegen és a pompa kérge könnyen válik le a szomorú vakolatról és a leleplezett márvány sirva vallja be bűnösen hivalkodó gipsz voltát és a drágaköves portálék mögött elkeseredett szatócsokat találsz és vérszomjas apró uzsorásokat.

A rettentő szegénység kísérteties maszkja Pest. Beteg és mohó és dühös álmok a jólétről, az emberi szépségekről, az otthonról, a művészetről, a kulturáról, az előkelőségről, a tradícióról és minden egyébről, ami óhajtott és elérhető, vagy már régen elért cél a más, boldog országokban. Törvényül lehet megállapítani, hogy mentől cifrábbak a kávéházak és a királyi pompát mentől dühödtbben szimulálják valahol, ott annál reménytelenebb a szegénység, olyan reménytelen, hogy még ideális képe sincs valami

elérhető polgári jólétről s ha vigasztaló álmokat akar látni, a messzi hercegekről, grófokról és bankárokról álmodik. Fájdalmasan jellemző, hogy milyen elérhetetlen ideálokat teremt magának a pesti fantázia, amely nem fordulhat a polgári kultúra elérhető valóságá felé, a a ponyvairodalom tobzódo képeiben éli ki magát. A pincér, aki kabátunkat felsegíti, a bizalmas, régi inas helyett van és mikor a moziban kastélyok és parkok lakóinak szívfacsaró története facsarja a pesti ember szívét, a messzi, gazdag élet vízióit éli úgy, ahogy a koldus éli a meghitt karácsonyt, az ablak mögött elérhetetlen karácsonyfa kiszóródó fénymorzsáit sze-degetvén.

Az ideáljaiból ismerheted meg az embert és a pesti ember bus, kifosztott reménytelenségét a párisi nagy operának maszkírozott moziban ismerheted meg. Hercegek és fantasztikus bankárok vagy ügyes betörők, akik a lázadó szegénység bosszuját állják a gyűlölt és csodált gazdagokon: ez a pesti lélek ideálja. Ponyva, a cselédszobákban fogant álmok a nagyságak életéről és kétségbeesett akarás, hogy a szegénység tudatát rikító cifrasággal elnyomjuk lelkünkben. A szobalány, aki nyulprémbe és butorplüssbe öltözik nagyságának, hogy a gazdag élet illuzióját élhesse a szegénység fájdalmas vasárnapestjén, ez a mi szép Budapestünk s ezért kendőzi magát itt hercegi otthonnak és párisi nagy operának a kávéház és a mozi, a

szegénységnek ez a két keserves szurrogátuma. Kávéház és mozikultura. Istenem, hogy bógnek a moziplakátok az utcán. Velnéd, a világ remek irodalma és művészete vendég itt aranyos csarnokokban és a pesti ember világhírű nevek fényében sűtkérezik az utcán. Ah, Psylander és Hedda Vernon, ah, Dániából és Amerikából jönnek a kultura nagyjai és keserves öncsalással, dacosan vonul az estélyi ruhás szegénység olcsó aranyos mozikba nagyvilági életet élni.

Az éhes város. Egy moziplakátot látok az utcán: házak közül rejtelmes, ijedelmes zöld kéz nyul be az utca emberei közé és mohón kaparja össze véres pénzüket. Most borzongva érzem, hogy ez a zöld kéz itt van a város felett, az egész Magyarország felett és nincs, aki védjen, hogy a félelmes rabló el ne harácsolhassa munkám nyomorult bérét. Kie ez a szőrnyű kéz, amellyel bussá, szegénnyé és dacosan éifrává nyomorította ezt a nyomorult országot, ahol talmi aranycsarnokokban a ponyva uralodik és talmi márvány parlamentben talmi Bismarckok játsszák a hatalmas és öncélu Magyarország szegény mozikomédiáját? Sorunkat látom ezen a moziplakáton. Óh, éhes város, szegény, kifosztott, elhagyatott város, könnyfacsaró, olcsó filmregény, egész hanyatló, sorvadt magyar élet, te idegen kéz kifosztottja, szép, beteg, céltalan, te éhes Magyarország!

—ml.

dos hadjáratnak; ez az oka az *új tekintély* keletkezésének, mely mindeneken felül álló hatalmat tudott adni a pénznek, ennek a semminek, ami voltaképpen csak addig érték, míg az agyunkban megrögzítve marad az a fikció, mely a pénzt értéknek itéli.

*

Ime tehát az anyag hatalma is csak tekintélyek összetétele, noha azok, akik a tekintélyrombolások fegyvereivel hadakoznak egy új, egy materialista világrendért, éppen a tekintélyek lealacsonyításával tudtak érvényesülni, éppen a tekintélyek meggyengítésével tudták bevezetni ezt a nagy világháborút, mely alacsonyrendű materiális célok szolgálatában áll.

A számvetés, melyet ezen sorok bevezetésében leírtam, ezt a filozófiát demonstrálja és lehet, hogy egy ilyen felismerés fog mindnyájunkat kijózanítani abból a részegségből, mely mely bennünket a vérben való dözölés rettenetes bünébe kergetett.

Igaz, hogy a homokban játszó gyermek is megtorlást keres, ha sérelem éri. Nem a békeség az emberi természet lelkiindulata, hanem a háboru. A békés munka idején is örökös harc van. Az egymás ellen való küzdelem a világ teremtése óta sohasem szünetel; de éppen ezért *örökbecsű a kereszténység hatása az emberi társadalomra; mert ezt az örök harcot fékezni, korlátok között tartani tudja. Az aranybálványt újra meg újra felépítik az emberek s amikor*

A pénz csak addig érték, amíg vannak, akik azt értéknek elismerik, akik örömmel dolgoznak, hogy megszerezhessék, akik munkájuk gyümölcsét szívesen átengedik cserébe, hogy a pénz birtokába jussanak. Ha a pénzből ezt a fékezést kivesszük, maga a pénz semmivé válik, értéket többé nem jelent. Itt, ezen a ponton lehetne talán a nemzetközi megtorlásokat, a megtorlás módjait kiépíteni úgy, hogy ezen túl a művelt nemzetek egymást gyilkolni kénytelenek ne legyenek.

Most, amikor már megállapítható az, hogy *a háboruért sokkal többet kellett fizetni, mint amennyit a legteljesebb győzelem is érhet*: mindenkinek kötelessége keresni azokat a megoldásokat, melyek az egykor mégis csak bekövetkező béke *állandóságát* garantálni tudnák.

P. L.

Telefonszámaink.

Szerkesztőség telefonszámai:

Helyi (6s vidéki): ..... József: 66.

Továbbá:

Helyi, csak este 7 óra után): ..... József: 65.

Helyi, csak éjjel. Nyomda): «József 41—33

Kiadóhivatal telefonszáma: ..... József: 65.